

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Castitas

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

deuditionis refecisti, seruum contumacem nutriisti delicate, qui
tarnem gula, ebrietatibus, voluptatibusq; huius vitæ inest. Ca-
ro insurgit in spiritum: eum vitæ feruire coegit, vulnerat, occidit.
Ser. de annuntiatione D. Mariæ.

D. Chrysostomi. sicut in modis si volueris reponere, necesse
est vt cadat deorsum ad inferiora eius, & tenebrosa. Sic homi-
ni carnali, & mundiali, & vacuo, si dixeris quod est Dei, non illud
tenet in superiore parte mentis suæ, aut cordis, nec portat illud in
lore, sed confestim cadet de mente eius, & eondet deorsum in ter-
rena & tenebrosa, vt nec illi profit, nec alii. *In cap. 5. Matth.*

Sicut quanto acutius viderimus, tanto magis discimus, quam
longe à cæli regione distamus: Sic etiam quanto superius ad vir-
tutis ascendimus excelsum, tanto amplius docemur, quam sit in-
ter nos & Deum grande discrimen. *Hom. 16. in Matth.*

Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt, scortatio, adule-
rium, immundities, lasciuia, veneficium, simulachrorum cultus,
inimicitia, contentio, amulationes, iræ, concertationes, seditiones,
hæreses, inuidia, cædes, ebrietates, commellationes, & his similia,
quæ prædico vobis, quod qui talia faciunt, non erunt hæredes reg-
ni Dei. Hic iam mihi dicto tu, qui carnis accusator es, & arbitra-
ris hæc ob similitudinem & discordiam esse dicta: Sit adulterium &
scortatio carnis, iuxta vestram opinionem: inimicitia, contentio,
amulationes, concertationes, hæreses, veneficia, culus erunt? Nam
hæc tantummodo sunt corruptæ voluntatis, nimirum, vt cæcæ-
tia: quomodo igitur erunt carnis? vides igitur, quod hæc non lo-
quitur de carne, sed de terrestri cogitatione, quæ humi scribit,
coque terrorem ingerit, dicens: Qui talia faciunt, regni Dei non
erunt hæredes. Quod si hæc essent naturæ malæ, non voluntatis
prauæ, superflue dixisset, Faciunt: faciunt, non patiuntur. Huius
autem rei gratia etiam exulant à regno colorum. Neque enim ad
ea quæ sunt naturæ, sed ad ea quæ sunt voluntatis: pertinent vel
coronæ, vel supplicia. Quapropter etiam hæc iminatur Paulus. *In
e. 5. ad Galat.*

Veluti vermes quidam de terra in terram, & iterum ex ipsa in ip-
sam conuertuntur: sic & nos penitus, nec medicum recipere vo-
lumus, nec auferre nos à causis hominum: sed veluti quadam fati-
tate & ebrietate demeriti ac perculli obstupimus imaginantes.
Hom. 24.

Basilii. quemadmodum incola qui alienæ inquilinus est do-
mus, ad domini arbitrium eam colit atque exercet: Ita & nobis
carnis diligentia traditur, vt congrue eam exercentes, fructum ex
ea bonum præbenti reddamus. Si enim Deo digna fuerit, fiet eius
tabernaculum. *In Psalm. 14.*

Cypriani. habes nunc carnem tuam, quam superes semper.
Quid tibi vis alteram velle conducere? Nemo super vnam febrem
cupit adhibere peiorem: ne incipiat hemitritæ insanabili labora-
re, cui nullus valet medicus subuenire: Neque aliquis super onus
proprium tollit alienum, ne oneribus duobus vsq; ad inferos de-
mergatur. *De singula, clericorum.*

D. Bernardi. Vt Adæ indignatur merito omnes, quod vxori
suæ potius obediit quam Deo: Ita & nobis ipsis displicemus,
quod carni hostiæ aut quibuslibet aliis creaturis magis quam Deo
placere studemus. *Serm. 1. de omnibus Sanctis.*

Quis nostrum exteriorem hanc vestem quæ tegitur, si repente
obscenitas vndique spuris illant, & foedissimis quibusq; sordibus
inquinatam consideret, non vehementer exhorreat, non velociter
exuat, non indignanter abiicit? Itaq; qui non vestem, sed sceleris
ipsum intus sub veste talem reperit eo amplius doleat, & animo
consterneret oportet, quo propius tolerat, quod exhorret. Quid
est caro ista, nisi corruptibilis quædam tunica qua vestimur: *Lib.
de dilig. Deum.*

Venantii Honorii Clementiani. Sicut Spiritus qui de cælis cœ-
lestia cogitat: Ita caro quæ de terra est, terrena curat. *In expositio-
ne orationis Dominice.*

V. de Homo, Mundus.

Castitas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

CASTITAS, Græce ἀγνεία, ut, h, & ἀγνός, h, castus dicitur.
Est autem castitas virtus specialis circa Veneream, si stricte su-
mat, sicut abstinentia circa cibos: largè sumpta, est essen-
tialiter omnis virtus secundum B. Thom. secundam secundam, quæst. 151.
artic. 1.

Castitas, Castimonia, virginitas. Hebr. Taborah, purificatio,
mundatio, à verbo Tabor, mundus fuit, purus, emundatus, expur-
gatus à sordibus. Hinc Gr. καθάρσις, purgatio, mundatio.

Castitas virtus dicta est à castigatione concupiscentiæ tanquam
pueri secundum B. Thom.

Castum proprie dicimus pudicum, & immaculatum, quasi ca-
stratum. Nam castrare proprie est pudenda amputare. Qui vero

pudendis caret, necessario castus est. Metaphorice
honesto ponimus, vt canum castum in quo nihil est
castam manum, à furtis & rapinis se continentem.
Casti pudicitiam seruat domus. Item castus pro
ponitur. *Virg. Quique sacerdotes casti, dum cura manent.*

Castus & continens sic differunt, quod castus continen-
tiam rei venereæ: continens vero post eam
2. 2. q. 160. art. 1.

Castus differt à pudicitia, quia pudicitia est præ-
terita Venereorum, vt sunt tactus, oscula, & huiusmodi
ro circa Veneream commissionem. *sec. B. Thom. 2. 2. q. 160. art. 1.*

SENTENTIAE BIBLICALIAE

Qui nequaquam acquiescens nefario opere, dicitur
licet Ioseph dominæ suæ) quomodo possum hoc meum
peccare in dominum meum? *Gen. 39.*

Confortatum est cor tuum, eo quod castitate
post virum tuum alterum nescieris, ideo eris beatus
num. *Iud. 15.*

Pepigi scedus cum oculis meis, vt ne cogitarem
gine. *Iob. 31.*

Ne respicias in mulieris speciem, & ne concupiscas
speciem. *Eccles. 7. 25.*

Quoniam felix est sterilis, & incoinquinata, quæ
rum in delicto, habebit fructum in respectu anima-
rum. *Sap. 3.*

Quam pulchrâ est casta generatio cum castitate
est enim gloria illius; quoniam & apud Deum non
homines. *4.*

Sciui quoniam non possum esse continens, nisi Deum
ipsum erat sapientia summa. *Sap. 2.*

Omnis autem ponderatio non est digna commo-
dum. *Eccles. 26.*

Non soluetur cingulum renium eius. *Esa. 5.*

Ecce vir vnus vestitus lineis, & renes eius accin-
dit. *Dan. 10.*

Melius est mihi incidere absque opere in manu
quam peccare in conspectu Domini. *13.*

Non fornicaberis, & non eris cum viro, & ego
Osee. *3.*

Contemplare viam, confortalumbos, roborat
Nabum. *2.*

Sunt eunuchi qui castrauerunt seipsos propter
regnum. *Matth. 19.*

Sunt lumbi vestri præcincti. *Luc. 12.*

Et mulier innupta & virgo, cogitat quæ Domini
Volo autem omnes homines esse, sicut me ipsum. *Matth. 19.*

Deo autem non nuptis & viduis, bonum est illis,
seruit, sicut & ego. *ibid.*

Qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit
iungit, melius facit. *ibid.*

Fructus spiritus est caritas, continentia castitas. *Gal.*

Fornicatio autem & omnis immunditia, aut
mnetur in vobis: sicut decet sanctos: aut turpissimum
loquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet. *1. Pet. 4.*

Stare succincti lumbos vestros in veritate. *Ephes. 6.*

Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra, vt ab omni
nitione, vt sciat vnusquisq; vas suum possidere sancti-
honore. *1. Thess. 4.*

Viduas honora: quæ vere viduæ sunt. *1. Tim. 5.*

Tespium castum custodi. *ibid.*

Succincti lumbos mentis vestræ, sobrii & perfecti
eam, quæ vobis offertur, gratiam, & in reuelatione
i. *Pet. 1.*

Vidi præcinctum ad mamillas zona aurea. *Apoc. 1.*

Exierunt septem Angeli præcincti circa peccata
ibid. *15.*

Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coniuncti
nim sunt, hi sequuntur agnum quo conueniunt. *14.*

SENTENTIAE PATRYM

Castitas est virtus sub iugo rationis impetantibus
nans. *Aug. de desin.*

Castitas est per edomitas vitiorum fuitas in munda
tius corporis habitudo. *idem.*

Proposito animi permanente, per quod & corporis
meruit, nec ipsi corpori autem sanctitatem violenter
næ, quam seruat perseverantia continentia sanctæ. *ibid.*

In conjugali vinculo pudicitia conseruatur, damna-
metur. Sed in virginali ac viduali continentia, excel-
amphioris expetitur: qua expetita & electa, & voti deo
iam non solum nuptias capellere: sed etiam si non
velle damnabile est. *de continen. vidual.*

Sicut bonum erat quod Martha tacite occuparet

Alia peccata extrinseca sunt, scilicet avaritia, & alia: sola libido in-
fita est a Deo, ob liberorum procreationem: si fines suos egressa fue-
rit, redundat in vitium, & quaedam lege naturae in coitum gessit e-
rumpere. Grandis igitur virtutis est & sollicitudinis diligentiae superare
quod nata sis, in carne non carnaliter vivere, tecum pugnare quo-
tidie, & inclusum hostem Argi (vt fabulae ferunt) centum oculis ob-
servari.

Quidquid seminarum voluptatis facit, venenum puta, parvus
cibus & venter semper esuriens triduanis ieiuniis praefertur. *idem ad
Fursam epist. 24.*

Non est casta, quae metu cogitur: nec honesta, quae mercede con-
ducitur. *Amb. lib. de Virgin.*

Vtmunda mens in operatione seruetur, à lascivia voluptatis de-
primendi sunt oculi, quasi quidam raptores ad culpam. *Greg. Mo-
ralium 21. super illud Job. 31. Pepsis factus cum oculis meis.*

Nullus debet ad altaris ministerium accedere, nisi cuius castitas
ante susceptum ministerium fuerit approbata. *Gregorius Petro sub-
diacono Sicil. & hab. dist. 31. Ante rreimum s. Nullus.*

Oculi nostri etià iactantur in aliquam feminam, in nullam
figantur. Nec enim quando proceditis, ieminas videre prohibemi-
ni. Sed appetere, & ab ipsis appeti velle, criminofum est. *Greg. in
Regist.*

Sicut enim peccatum opus sine voluntate non facit, ita & iustitia
ex opere non consummatur, nisi & voluntas affuerit. Multi enim
corpore quidem castitati student, adulterium tamen voluntate
committunt, cum Dominus dicat: Qui videt mulierem ad concu-
piscendum eam, in corde suo iam mœchatus est eam: ergo voluntas
sine opere peccat frequenter, illa est gloriosa continentia, non quam
transgredi non potest necessitas debuitati corporis, sed quam com-
pletur voluntas sancti propofuit. *Joan. Chryf. sup. Matth. & hab.
tur 32. q. 5. Sicut enim.*

Castitas sine comitibus suis, Ieiunio videlicet & Temperantia, ci-
to labascit: quod si his quasi adminiculis roborata fuerit, perfacile
coronabitur. *Joan. Chryf. sup. I. salm. hom. 50.*

¶ PORTICAE SENTENTIAE.

Quid. lib. 3. Amor. vel de sine titulo.

*Si qua metu dempto casta est, ea denique casta est,
nec custodiri, in seclis, vlla potest.*

Tibullus l. 2. Epit. 1.

*Vos quoque abesse procul subeo, discedat ab aris,
Cui raris hebetis gaudia nocte Venus.*

*Casti placent superis, pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontes aquarum.*

Sen. Hec. Fur.

*MEO. Grament catena corpus, & longa fame
Mors protrahatur lenta, non vincet fidem
Vis vlla nostram: maior alicui tua.*

Plaut. Perit.

*PERSA. Tua istac potestas est, pater, verunt, amen
Quamquam res nostra sunt, puer, paupercula,
Modice, & modesta, melius si tamen ista vivere.*

*Nam ubi ad paupertatem accessit infamia,
Gravior paupertas sit, si fides sublestor.*

Sen. tragoedia 4.

*Fer. ipsa quoque Venus curant nefas,
Ceteros leges in castis servat pudor.*

Virg. 3. Aeneid.

*Hac casti maneant in religione nepotes,
Hor. 3. Carm. 24.*

*Dos est magna, parentum
Virtus, & metuens alicuius viri
Certo iudare castitas.*

Luena. Sat. 4.

*Incestus, cum quo nuper Viriata iacebat,
Sanguine adhuc Sino terram subitura sacerdos.*

Quid. l. 6. Fast.

*Nullaque dicitur Viriata emerisse sacerdos,
Hoc ance nec Sina defoderit humo.*

*Sic incesta perit, quia quam violavit, in illa
Condunt: & Tellus, v'st, aequè numen idem est.*

¶ PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

Castitas amittitur, & rebus quatuor (dicebat quidam vir pius o-
lim) scortatio excitatur, cibi & potionis expletione, sermonis fatieta-
te, otio & iusu, namque garrulitate, & vestitus exornatione. *Anton.
& Max. ser. de Castitate & Temperant.*

Atque si considerare volumus, quae sit in natura hominis excel-
lencia & dignitas intelligimus, quam sit turpe, diffidere luxuria, &
delicate ac molliter vivere, quamque honestum, parce, continenter,
severe ac sobrie. *Cic. lib. de Offic.*

Ad diuos adeunto caute, pietatem adhibento, opes amouento: qui
secus faxit, Deus ipse vindex erit. *idem lib. 2. de Legibus.*

R 3 Caste

